

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการอ่าน

ในยุคปัจจุบันนี้การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์มาก ทุกคนจึงควรถือว่า การอ่านหนังสือเป็นกิจจำเป็นต้องทำและควรทำเป็นประจำ เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง สามารถติดตามความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าและเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั่วโลก ทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากการอ่านมีความสำคัญ เช่นนี้ จึงทำให้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "การอ่าน" ไว้หลายท่าน แตกต่างกันไป ดังนี้

บุช และฮิว เนอร์ (Bush and Huebner) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่าการอ่าน เป็นกระบวนการคิด การที่ผู้อ่านออกเสียงหรือตัวอักษรออกมาโดยที่ไม่เข้าใจความหมายของสัญลักษณ์หรือตัวอักษร เหล่านั้นยังไม่ถือว่าเป็นการอ่านที่แท้จริง เพียงแต่เป็นการฝึกฝนทักษะหนึ่งในจำนวนหลายทักษะ เท่านั้น (Bush and Huebner. 1970 : 4)

แฮริส (Harris) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายสัญลักษณ์ที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นแทนคำพูดให้ได้ความหมายสมบูรณ์ (Harris 1970:3)

ลีดดี้ (Leedy) กล่าวว่า การอ่าน คือ การรวบรวมความคิดและตีความหมายตลอดจนประเมินค่าความคิด เหล่านั้นที่ปรากฏอยู่ตามสิ่งพิมพ์แต่ละหน้า (Leedy 1956 : 3)

ก๊อ สวัสดิทพาณิชย์ กล่าวว่า การอ่านหมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิดและนำความคิดนี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ตัวอักษรเป็นเครื่องหมายแทนคำพูดและคำพูดก็เป็นเพียงเสียงที่ใช้แทนของจริงอีกครั้งหนึ่ง เพราะฉะนั้น การอ่านอยู่ที่การ เข้าใจความหมายของคำ (ก๊อ สวัสดิทพาณิชย์ 2511 : 159)

ธอร์นไดค์ (Thorndike) กล่าวว่า การอ่านคือการคิดที่สามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ดีย่อมนำไปสู่ความคิดที่ดี เพราะผู้อ่านจะได้ทราบแนวความคิดต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่าน เกิดความรู้จากเรื่องที่อ่านแล้วนำมาแยกแยะตีความหมายก่อนจะ เกิดเป็นความคิดของตนเอง (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ 2525 : 3)

การอ่านหมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้ การอ่าน เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ลักษณะของการอ่านจะต้องทำความเข้าใจ ความหมายของ เรื่องที่อ่าน ความหมายดังกล่าวมิใช่เกิดจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่อ่านเท่านั้น ขึ้นอยู่กับการกระตุ้นให้เกิดความคิดรวบยอดหรือจินตนาการของผู้อ่าน เป็นลำดับโดยอาศัย ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐานจึง เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การแปลความ การ ตอสนอง การกำหนดความหมายและการจัดลำดับ (ประเทิน มหาพันธ์ 2523 : 17)

เมื่อได้รับข่าวสารจากสิ่งตีพิมพ์ก็สามารถออกเสียงและทำความเข้าใจเรื่องราวโดยการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและจินตนาการจากผู้เขียนสู่ผู้อ่านโดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อรับรู้ ผู้เขียนคิดอะไร พูดอะไร สามารถทำความเข้าใจกับสิ่งที่ตนเองอ่านได้ทั้งหมด (อุบล บุญชู 2524 : 6) จะสามารถนำความคิดนั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันได้ (สุชาดา วิทยุณี 2529 : 54)

แอร์โรว์สมิท (Arrow Smith อ้างถึงใน อรศรี ศรีคารา 2524 : 13) กล่าวว่า การอ่านคือความคิด ความรู้สึกหรือภาพทางจิตที่เกิดขึ้นในสมองด้วยความเข้าใจถ้อยคำที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นมา ความเข้าใจในการอ่านที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้น เมื่อมีความคิด ความรู้สึกหรือภาพทางจิตของผู้อ่านตรงกับความรู้สึกรู้สึกของผู้เขียนก่อนจะ เขียนออกมา เป็นถ้อยคำ

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วพอจะสรุปได้ว่า การอ่านหมายถึง กระบวนการซับซ้อน ซึ่งสามารถถ่ายทอดความคิดความรู้สึกและจินตนาการของผู้เขียนโดยผ่านการแปลความหมายจากตัวอักษร เครื่องหมายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐานเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องราวที่อ่านและสามารถนำความเข้าใจที่เกิดขึ้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านใดด้านหนึ่ง

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีบทบาทอย่างสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะเหตุว่าการอ่านนอกจากจะทำให้ผู้อ่านสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาส่วนตัวและปัญหาส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับสังคมได้แล้ว ยังช่วยให้ผู้อ่าน เป็นผู้ที่ทันเหตุการณ์ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการตอบสนองต่อความอยากรู้อยากเห็น เป็นการขยายทัศนะของผู้อ่านที่มีต่อเรื่องใด เรื่องหนึ่งได้อย่างกว้างขวาง ทั้งยังช่วยสนองความต้องการด้านสันติภาพการของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย (ประเทิน มหาพันธ์ 2523 : 5) การเป็นผู้ที่มีทัศนะกว้างขวางไม่ยึดมั่นอยู่กับความคิดใดความคิดหนึ่งหรือเชื่อมั่นอยู่กับเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ลักษณะ เช่นนี้มีความสำคัญยิ่งต่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาซึ่งเป็น เครื่องมือในการพัฒนาคนและประเทศอย่างแท้จริง เพราะคราบใดที่วิทยาการต่าง ๆ ยังมีความเจริญก้าวหน้า มีการค้นคว้าค้นพบทฤษฎีความรู้ใหม่ ๆ ให้ได้เรียนรู้โดยไม่สิ้นสุด อีกทั้งการศึกษาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรวิธีการ เรียนการสอนให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ดังนั้น ความสำเร็จทางการศึกษาจึงมักจะเป็นผลมาจากความสามารถทางการอ่าน ขอบ เขตและลักษณะการอ่านอีกด้วย นอกจากนี้ การอ่านยังก่อให้เกิดความสนุสนาน สร้างสรรค์จินตนาการ ขยายขอบ เขตของชีวิต เนื่องจากคนคือทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศชาติ การอ่านจึง เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาตนเอง สังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศ (ชุติมา สัจจามันท์ 2525 : 9)

การส่งเสริมการอ่าน

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า หนังสือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้คนเราเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ และทำให้ผู้อ่าน เกิดสติปัญญา ความคิดและเจตคติที่ถูกต้อง คนเรายิ่งอ่านหนังสือมากก็ยิ่งจะรอบรู้มากยิ่งขึ้น ดังที่ โทมัส คาร์ไลน์ (Thomas Carlyle) ได้กล่าวว่า "มหาวิทยาลัยของทุกวันนี้คือหนังสือ" เพราะหนังสือเป็น เสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราวความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้านทุกอย่างที่มนุษย์ได้เรียนรู้ ได้ศึกษาและเพียรพยายามบันทึกรักษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปถึงที่ใด ความรู้ความคิด เห็นก็แพร่ไปถึงที่นั่น หนังสือจึง เป็นสิ่งมีค่าและมีประโยชน์มากในแง่ที่เป็นม่อเกิดแห่งการ เรียนรู้ของมนุษย์

ด้วย เหตุที่หนังสือมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการอ่านหนังสือ แต่การอ่านหนังสือให้แตกฉานหรืออ่านจน เป็นนิสสัยนั้นไม่ใช่สิ่งที่จะทำกันได้ง่ายนัก จึงจำเป็นต้องมีวิธีแนะนำชักชวนให้มีนิสัยในการอ่าน รู้จักเลือกอ่านโดย เข้าใจอย่างซึ้งซาบ อ่านโดยมีความคิดใคร่ครองรู้จักใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการอ่านหนังสือ (แมนมาส ชาวลิต 2526 : คำนำ) และวิธีที่จะส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่านนั้นจะต้องกระทำกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ คือ ตั้งแต่อายุราว 1 ขวบขึ้นไปซึ่ง เป็นวัยก่อน เข้าเรียน จากนั้นก็ค่อย ๆ เพิ่มเนื้อหาสาระของเรื่องจากหนังสือต่าง ๆ ความวัยและความสนใจของเด็ก (สุจินต์ พนาปวุฒิกุล 2528 : 6) เมื่อเด็กและเยาวชนได้เจริญเติบโตขึ้น เป็นผู้ใหญ่จะได้นำเอาประโยชน์จากการอ่านร่วมกันช่วยให้ประเทศชาติและสังคมพัฒนาไปสู่ความเจริญ ประเทศที่เจริญสามารถวัดได้ด้วยการอ่านหนังสือประเทศใดผลิตหนังสือมากและมีประชาชนรู้หนังสือ อ่านหนังสือมากประเทศนั้นจะพัฒนาไปมากในทุกๆ ด้านและความคิดก็จะทัดเทียมประเทศอื่นๆ (อุทัย วรสุวรรณรักษ์ 2528 : 7) ดังนั้นการส่งเสริมการอ่านจึงหมายถึง

"การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อมุ่งสนับสนุนทักษะต่าง ๆ ที่จะจูงใจให้คนเกิดความอยากหรืออยากเห็นจน เกิด เป็นนิสัยในการอ่าน และนิสัยดังกล่าวจะทำให้เกิดความรู้ความ เข้าใจอันกว้างขวางอันจะส่งผลต่อการประสมผลสำเร็จในการดำรงชีวิตของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ อาจประกอบไปด้วย การเล่านิทาน การเล่าเรื่องหนังสือ การวิจารณ์หนังสือ การจัดนิทรรศการ การแสดงหุ่น การเล่นเกม การจัดตั้งชมรม การแสดงละคร การวาดภาพหรือระบายสี การจัดฉายภาพยนตร์ งานสัปดาห์หนังสือ ฯลฯ โดยกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องสอดคล้องกับความสนใจความต้องการ เพศ วัย อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาของแต่ละคน (สุขุม เฉลยทรัพย์ 2529 : 184)

จุดมุ่งหมายของการส่งเสริมการอ่าน

จากการศึกษาบทความของแมนมาส ชาวลิต (2526 : 54) และ ทวีศักดิ์ เตชะเลิศ (2528 : 2) พอดีสรุปจุดมุ่งหมายของการส่งเสริมการอ่านได้ดังนี้

1. เพื่อป้องกันการลืมนหนังสือ การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นต้องมีการฝึกฝนและส่งเสริมในรูปแบบของกิจกรรมหรืออย่างน้อยควรมีแหล่งให้ได้ศึกษาค้นคว้า การอ่านจึงจะสามารถใช้งานได้ ดังนั้น การส่งเสริมการอ่านอย่างแท้จริงสามารถที่จะช่วยป้องกันการลืมนหนังสือของประชาชนอันเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศไทย

2. เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้อ่านหนังสือออกคามสภาพความเป็นจริงด้าน เศรษฐกิจและสังคมของผู้อ่านแต่ละคนคนที่เพิ่งอ่านหนังสือออกไม่ว่าจะเป็น เด็กหรือผู้ใหญ่อาจ เกิดความ

ทอดยได้ง่าย ถ้าหากว่าการอ่านหนังสือไม่ได้ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตด้านวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัว เขา แม้ในสังคมที่เจริญมากที่สุดแล้วก็ยังมีปัญหาที่บุคคลส่วนใหญ่ เลิกอ่านหนังสือทันทีที่เรียนจบ

3. เพื่อกระตุ้นให้สนใจในการอ่านมากขึ้น การพยายามนำสื่อประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะภาพยนตร์และโทรทัศน์มาแข่งขันกัน เสนอสิ่งที่น่าสนใจจน เป็นคู่แข่งที่สำคัญของการอ่าน นั้น สามารถแย่ง เวลาจากการอ่านหนังสือไปมาก ฉะนั้นจึงจำต้องมีการส่งเสริมการอ่านโดยใช้ เครื่องมือเหล่านี้จัดกิจกรรมการอ่านให้น่าสนใจมากขึ้น

4. เพื่อส่งเสริมการ เรียนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน การส่งเสริมการอ่าน ที่มุ่งส่งเสริมผู้อ่านที่อยู่ในวัย เรียนนั้น จะส่งเสริมให้อ่านคำராแบบ เรียน เอกสารประกอบการ เรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม และมุ่งให้ เป็นผู้ที่มีนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้ ส่วนการส่งเสริมนอกระบบ โรงเรียนนั้น จุดมุ่งหมายก็เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นการศึกษาต่อ เนื่องตลอดชีวิต

5. เพื่อปลูกฝังนิสัยในการอ่าน ซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดของการส่งเสริมการอ่าน เนื่องจากในสภาพปัจจุบันการ เรียนการสอนเพียงแต่อ่านออก เขียนได้ยังไม่ เป็นการเพียงพอ จุดหมายปลายทางนั้นควรจะให้ เด็กมีนิสัยในการอ่านคิดตัวไปเพื่อว่า เมื่อจบจากโรงเรียนไปแล้ว เขาจะได้อาศัยการอ่าน เป็น เครื่องมือแสวงหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง อันจะ เป็นการช่วยทำให้ ชีวิตของเขาสมบูรณ์และมีค่ายิ่งขึ้น เพราะการศึกษามีใช้มีอยู่แต่ในห้อง เรียนหรือโรงเรียน เท่านั้น แต่การศึกษามีอยู่ตลอดชีวิต

ถึงแม้ว่าการอ่านหนังสือ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์ แต่การอ่านมากน้อย จะเป็นสิ่งที่ทำให้คน เรารู้มากหรือน้อยแตกต่างกันไป นิสัยในการอ่านของคนแต่ละชาติก็มีความ แตกต่างกัน หากจะสังเกตการอ่านของคนยุโรปและอเมริกาแล้ว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า คน ยุโรปและอเมริกาอ่านหนังสือมากกว่าคนในแถบ เอเชีย โดยเฉพาะ เมื่อ เปรียบ เทียบกับคนไทยจะ เห็นได้อย่างชัดเจนว่า คนยุโรปหรืออเมริกาไม่ว่าจะไปพักผ่อนหย่อนใจที่ใด เช่น ชายทะเล หรือ สวนสาธารณะ เขาจะมีหนังสือคิดตัวไปอ่าน ถ้าคนไทยไปในที่เช่นนี้แล้วจะนั่งดื่มหรือรับประทานอาหาร บนรถ บนเรือ บนเครื่องบินเขาอ่านเราหลับ ความแตกต่าง เช่นนี้ เห็นได้อย่างชัดเจนมาก

ส่วนการที่คนไทยไม่มีนิสัยในการอ่านนั้น อาจจะสรุปสาเหตุได้ดังนี้

1. พื้นฐานการศึกษาของคนไทยทั่วไปยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ อยู่ในระดับประถมศึกษา เป็นส่วนใหญ่ การรักการอ่านจึงยังไม่เกิดขึ้น

2. สถานที่สำหรับการส่งเสริมการอ่านมีอยู่จำนวนน้อย เช่น ห้องสมุดประชาชน ที่เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2459 ยังมีอยู่ทั่วประเทศประมาณ 300 แห่งต่อประชากร 50 ล้านคน ห้องสมุดประชาชนจึงไม่มีที่ท่าว่าจะเพียงพอกับคนอ่าน

3. หนังสือตำราและเอกสารต่าง ๆ มีอยู่ไม่เพียงพอกับการค้นคว้าหาความรู้ หรือแม้แต่การซื้อหาอ่าน เองก็มีราคาแพง เกินกำลังซื้อของประชาชนที่อยู่ในระดับ เศรษฐกิจต่ำ และในระดับกลาง

4. กิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกนิสัยในการอ่าน เช่น มีการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดน้อย เกินไป เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับไปแล้วจึงไม่มีนิสัยที่จะศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดประชาชนหรือแหล่งค้นคว้าอื่น ๆ

5. หนังสืออ่านสำหรับเด็ก เป็น เอกสารสำคัญที่จะปลูกฝังนิสัยในการอ่านยังไม่สามารถผลิตออกมา เพียงพอกับความต้องการของเด็กและมีราคาแพงอยู่เป็นอันมาก เด็กที่มาจาก ครอบครัวระดับต่ำและระดับกลางไม่สามารถจะซื้อหาอ่านได้

6. ผู้ผลิตหนังสือยัง เล็งเห็นเรื่องการค้าขายหนังสือ เป็น เรื่องของธุรกิจ ไม่กล้าที่จะลงทุนสูงในการผลิตหนังสือ เด็ก ทำให้ราคาหนังสือเด็กยังคงมีต้นทุนสูง ผู้มีรายได้น้อยไม่สามารถจัดหาให้ลูกหลานของคนอ่านได้ ซึ่งนั่นก็คือ การไม่ได้ปลูกฝังนิสัยในการอ่านให้กับเด็ก ตั้งแต่เยาว์วัย

สาเหตุทั้ง 6 ประการดังกล่าวมาแล้ว ทำให้การสร้างนิสัยในการอ่านของคนไทย ยังไม่สามารถพัฒนาให้คนไทยมีนิสัยในการอ่านได้จน เป็นที่น่า เป็นห่วงว่า หากปล่อยปละ ละ เลຍกันต่อไปแล้ว คนไทยจะมีการอ่านหนังสือไม่มากเท่าที่ควร เพราะในขณะนี้ หากจะ เปรียบ เทียบกับ คนอเมริกา กับคนญี่ปุ่นแล้ว ทั้งสองประเทศนี้มีคนที่ให้ความสนใจกับการอ่านหนังสือมากจนถือได้ว่าเป็นนิสัยประจำชาติของคนชาตินั้น ๆ การส่งเสริมการอ่านจึง เป็นการกระทำที่ค้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งทางบ้าน โรงเรียน หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนถึงรัฐบาล ทั้งนี้เพราะ เป็นงานที่ต้องกระทำอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

วิธีการส่งเสริมการอ่าน

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ ได้เสนอวิธีที่พ่อแม่สามารถสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก ดังนี้ (กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ้างถึงใน สุขุม เฉลยทรัพย์ 2528 : 186 - 187)

1. ไม่นำเด็กไปเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ เพราะเด็กแต่ละคนมีบุคลิกภาพเฉพาะตัว
2. อ่านหนังสือให้เด็กฟังและให้เด็กอ่านในสิ่งที่เขาพอจะอ่านเองได้ วิธีนี้ช่วยให้เด็กรู้จักคำศัพท์ใหม่ ๆ
3. เมื่อเด็กแสดงความสามารถในการอ่านควรชมเชยเด็กทุกครั้ง อย่างเสมอต้นเสมอปลาย
4. ไปเยี่ยมเขียนโรงเรียนของเด็ก ขอคำแนะนำและวิธีการในการสร้างนิสัยรักการอ่านที่สามารถนำมาปฏิบัติที่บ้านได้
5. ให้ความสนใจต่อคำถามของเด็ก อธิบายความหมายของคำศัพท์และฝึกฝนให้เด็กออกเสียงให้ถูกต้อง
6. บันทึกเสียงการอ่านของเด็ก เพราะเด็กชอบที่จะฟังเสียงตนเองจาก เทปเป็นการสร้างความสนใจนำไปสู่การอ่านหนังสือ
7. ให้เด็กอ่านหนังสือให้ฟังทุกวันอย่างน้อยวันละ 10 นาที
8. ดูแลให้เด็กได้รับประทานอาหารและพักผ่อนอย่างพอเพียง
9. จัดสถานที่และเวลาอ่านหนังสือสำหรับครอบครัว อาจเป็นก่อนรับประทานอาหารเช้าก่อนนอนหรือบ่ายวันอาทิตย์ โดยอาจให้เด็กในครอบครัวที่สามารถอ่านหนังสือได้ผลัดกันอ่านหรือพ่อแม่อ่านให้ลูก ๆ ฟัง
10. จัดหาเกมที่จะส่งเสริมการอ่าน เช่น เกมต่อคำศัพท์ เกมอักษรซ้อนคำ เป็นต้น หรือร่วมเล่นเกมทายปัญหา "อะไรเอ๋ย" ในเวลาว่างหรือเวลาที่รอคอย
11. จัดวางวัสดุเกี่ยวกับการอ่านไว้ในที่ที่จะหยิบมาอ่านได้สะดวกตามความต้องการ
12. พาเด็กไปร่วมกิจกรรมของห้องสมุด ให้คำแนะนำในการใช้ห้องสมุด การเลือกหนังสือมาอ่าน หากมีปัญหาขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์

13. ให้เด็กมีโอกาสเล่าเรื่องที่ได้อ่านหรือฟังมาโดยตลอด พ่อ แม่เพียงแต่คอยกระตุ้น ให้เด็กเล่าจนจบ เด็กอาจเล่าถึงตัวละครที่เขาชอบหรือเล่าเรื่องจากจินตนาการของเขาเอง

14. จัดหาหนังสือ วารสารที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก โดยสำรวจจาก ห้องสมุดหรือสอบถามจากบรรณารักษ์ อาจให้หนังสือเป็นของขวัญในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

15. สนับสนุนส่งเสริมให้เด็กหัดเขียนสิ่งที่เด็กได้อ่านแต่ละ เรื่องราวต่าง ๆ ด้วยตนเอง

16. เลือกรายการภาพยนตร์ โทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก

17. พาเด็กไปยังสถานที่ต่าง ๆ พูดคุยกับเด็กถึงสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวชี้ให้เห็นความแตกต่างของสถานที่ เช่น สวนสาธารณะ ศูนย์การค้า แม่น้ำ บำเขา โบราณสถาน เป็นต้น

พิบูล ประเสริฐศรี ได้เสนอวิธีการที่จะเตรียมบุตรหลานสำหรับการอ่านในฐานะที่เป็นพ่อ แม่ว่าควรทำอย่างไรบ้างเพื่อการอ่านของเด็ก ดังนี้ (พิบูล ประเสริฐศรี 2529 : 122 - 126, 132)

1. พูดคุยกับเด็ก ผู้ปกครองควรฟังและพูดคุยกับเด็กทุกเวลาและทุกสถานที่ที่มีโอกาส จะทำได้ นับว่าเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญของการอ่าน เพราะว่าทั้งการอ่านและการพูดต่างก็เป็น ลักษณะของการสื่อสารทั้งคู่ ความรู้จากภาษาพูดที่เด็กพัฒนามาจะค่อย ๆ แปรรูปมาเป็นพื้นฐาน ของความรู้ในด้านภาษา เขียนก็จะทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะสื่อสารถ่ายทอดความคิดของคนโดยการ เขียนและการอ่านต่อไป

2. เล่นเกมกันภายในครอบครัวโดยเลือกเกมที่เหมาะสมกับเด็ก เช่น เกมต่อตัวอักษร เกมผลัดกันบอกชื่อสัตว์ ต้นไม้ อาหาร ฯลฯ

3. อ่านหนังสือให้เด็กฟัง ควรจะอ่านให้เด็กฟังทุก ๆ วันแล้วเพิ่มเวลาในการอ่าน ขึ้นไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึง 15 นาทีต่อวัน เด็กเล็กบางคนชอบให้พ่อ แม่อ่านชื่อสิ่งของที่ตน ค้นเคยจากหนังสือภาพ บางคนชอบที่จะฟังบทเท่กล่อมจากแม่ ดังนั้น ผู้ปกครองควรใช้เวลาที่เหมาะสมกับความสนใจ เช่น เวลานอนพักหรือก่อนนอนตอนกลางคืน เป็นต้น การอ่านให้เด็กฟัง เป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่านให้กับเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้นเจตคติจะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กเลือกหาหนังสือและวัสดุการอ่านอื่น ๆ มากขึ้น

4. ให้เด็กอ่านหนังสือเอง เด็ก ๆ ต้องการการยอมรับจากพ่อแม่ในประสบการณ์เกี่ยวกับการอ่านของตน เมื่อเด็กแรกเริ่มอ่านหนังสือเด็กอาจจะฝึกเปิดหน้าหนังสือเท่านั้นเอง ต่อมาเด็กฝึกหัดอ่านหรือพยายามอ่านจากรูปภาพหรือจากเรื่องโดยใช้ความจำในระหว่างพลิกหนังสือ ไม่ว่าจะ เป็นวิธีการใดต่างก็เป็นการฝึกหัดที่ดีและพฤติกรรมกรรมการอ่านเหล่านี้ควรได้รับการสนับสนุนด้วยคำชม

5. ให้หนังสือ เป็นของขวัญ เพื่อที่เด็กจะได้สะสม เป็นห้องสมุดส่วนตัว

6. พาบุตรหลานไปห้องสมุดบ้าง โดยเฉพาะ เวลาที่มีโปรแกรมพิเศษ เช่น ชิวโมงเล่านิทาน เชิดหุ่น และสมัครให้ลูกเป็นสมาชิกห้องสมุด สนับสนุนให้ลูกได้เลือกยืมหนังสือกลับไปอ่านเอง

7. ถ้ามีเครื่องเล่น เทปควรซื้อ เทป เปล่ามาแล้วอ่านหนังสืออัดลงไป ใน เทปหรือซื้อ เทปประกอบหนังสือหรือนิทานที่มีจำหน่ายตามท้องตลาด เพื่อเปิดให้บุตรหลานฟัง

8. บอกรับวารสารสำหรับเด็ก หรือวารสารที่มีภาคพิเศษสำหรับเด็ก

9. ให้เด็กหัดเขียน เส้นหรือตัวอักษรหรือขีดเขียนวาดรูปตามอิสระของเด็ก

10. ผู้ปกครองจะต้อง เป็นตัวอย่างที่ดีในการอ่านให้เด็กได้เห็นในหลาย ๆ สถานการณ์ ในหนังสือหลากหลายประเภท เพื่อแสดงให้เห็นว่าเด็กเห็นว่าสามารถเรียนรู้ได้จากหนังสือต่าง ๆ ชนิด และแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ชอบและสนุกสนานกับการอ่าน

11. เมื่อได้อ่านบทความหรือ เรื่องราวที่น่าสนใจควร เล่าให้เด็กฟังบ้าง หรือถ้าหากไม่สามารถตอบคำถามบางอย่างของเด็กได้ก็ควรหาคำตอบร่วมกับเด็กโดยใช้หนังสือที่มีอยู่ในบ้าน และเมื่อต้องการ เวลาเงียบ ๆ ก็ลองบอกเด็กว่าต้องการอ่านหนังสือแล้วอาจจะให้เด็กอ่านหนังสือร่วมกัน

ส่วน ลาร์ลิก (Larlick) ได้เสนอวิธีการที่จะส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยในการอ่าน ผู้ปกครองควรมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านได้น้อย 6 วิธี ดังนี้

1. ควรกระตุ้นให้เด็กพูดอย่างอิสระเต็มที่เพื่อเด็กจะได้ใช้ภาษาได้คล่อง
2. ให้ประสบการณ์เบื้องต้นซึ่งให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และคำศัพท์ใหม่ ๆ แก่เด็ก

3. อ่านหนังสือให้ เด็กฟังทุกวัน โดยให้ เด็กเป็นผู้ เลือกเรื่องหรือโคลงกลอนเท่าที่มี เวลาจะทำได้ เมื่อเด็กจำหรืออ่านได้คล่องแล้วขึ้นควรชักจูงให้ เด็กอ่านหนังสือให้ฟัง เป็น ครั้งคราว

4. ช่วย เด็กหาหนังสือและ เรื่องราวซึ่งกำลัง เป็นที่สนใจของ เด็กมาพูดหรือเล่า ให้ฟัง

5. คอยซักถาม เกี่ยวกับหนังสือที่เด็กอ่านแต่ไม่ควรถาม เพื่อทดสอบนอกจากถามให้ เด็กเกิดความคิดอ่าน

6. เสริมสร้างให้ เด็กมีความพึงพอใจและมีความ เชื่อมั่นในตัวเองและให้การยกย่อง เด็ก ควรแสดงให้ เด็กมีความ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ควรระลึกว่าคนที่มีความมั่นใจ ตัวเองจะกล้าซักถามและจะพยายามอ่านหนังสือใหม่ ๆ ตลอดจนกล้าทดลองสิ่งใหม่ ๆ ความ เชื่อมั่นของ เด็กดังกล่าวจะนำไปสู่การ เรียนรู้ที่ดี (ลาร์ลิก 2529 : .88)

สุติมา สัจจามันท์ ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการอ่านให้แก่ เด็ก ดังนี้

1. เล่านิทานให้ เด็กฟัง นิทาน เป็นสิ่งที่เด็กชอบโดย เฉพาะอย่างยิ่ง เด็กเล็กหรือ เด็ก ก่อนวัยเรียน การเล่านิทานช่วยสร้างความ เพลิดเพลิน สร้างสรรค์จินตนาการ สร้างความ สัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมระหว่าง เด็กกับผู้ปกครอง เป็นศิลปะในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอัน เก่าแก่และที่สำคัญช่วยปลูกฝังนิสัยในการอ่านได้ เป็นอย่างดี

2. อ่านหนังสือให้ เด็กฟังวันละ 15 นาที เด็กก่อนวัย เรียนยังอ่านหนังสือไม่ออกแต่ ก็มีความต้องการที่จะได้รับความสุขจากตัวหนังสือเหล่านั้น จึง เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่จะต้องสื่อ ความสุนทรีย์จากตัวอักษรให้แก่บุตรหลาน แม้ เด็กอ่านหนังสือยังไม่ออกก็สามารถที่จะ เข้าใจได้ว่า สิ่งที่เขียนหรือปรากฏ เป็นตัวอักษรนั้นมีความ หมายต่อตนเองยิ่งนัก ทั้ง ๆ ที่ได้ฟังจากการอ่าน เท่านั้น

3. สนับสนุนให้ เด็กมีหนังสือ เป็นของตัวเองหรือมีหนังสือ เป็นสมบัติส่วนตัวใคร ๆ ก็ตาม ที่รักหนังสือก็ย่อมต้องการที่จะ เป็น เจ้าของหนังสือ เมื่อ เป็น เจ้าของก็ย่อมที่จะรักหนังสือนั้นด้วย พ่อ แม่ ผู้ปกครองควรซื้อหนังสือให้ เด็กอ่านหรือให้ เป็นเจ้าของในวาระต่าง ๆ ในลักษณะของขวัญตาม ความเหมาะสมกับเพศ วัย ความต้องการธรรมชาติ ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็ก เช่น สะสมหนังสือ ซื้อหนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร หรือใช้หนังสือ เป็น เครื่องมือหาความรู้หรือแก้ปัญหา มี เจตคติที่ดีต่อหนังสือ คือการอ่าน พูดถึง หนังสือในทางที่ดีชี้ให้เห็นความสำคัญของหนังสือว่ามีประโยชน์มากมาย ยืมหนังสือจากห้องสมุด หรือจัดเก็บหนังสือให้เป็นระเบียบสะดวกแก่การใช้ (ชุติมา สัจจามันท์ 2525 : 10 - 11)

อย่างไรก็ตามวิธีการส่งเสริมการอ่าน เพื่อให้ผู้อ่านมีนิสัยในการอ่านนั้นมิใช่เป็นเรื่อง ที่กระทำกันได้ง่าย ๆ ขั้นตอนของการพัฒนาการอ่านจากทักษะขั้นมูลฐานไปจนถึงระดับนิสัยใน การอ่านมีอิทธิพลจากองค์ประกอบต่าง ๆ อยู่หลายประการ ทั้งระดับสติปัญญา วุฒิภาวะ ความ พร้อม แรงจูงใจ สภาพร่างกาย อารมณ์สภาพแวดล้อม ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

นิสัยในการอ่าน

นิสัย (Habits) หมายถึงแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล ที่เกิดจากการฝึกฝน เป็นประจำจนกลายเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ (Eysenck and others, 1972 : 92-93)

ทัสซิง (Tussing 1949 : 144) กล่าวว่า นิสัย เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เกิด จากการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ ซึ่งทำให้บุคคลสามารถจัดการกับสภาพ แวดล้อม เฉพาะได้ นิสัยเกิดได้ 2 ทางคือ ทางพันธุกรรมและทางสิ่งแวดล้อม นิสัยที่เกิดทาง พันธุกรรมเป็นนิสัยถ่ายทอดมาจากพ่อแม่โดยทางสายโลหิต ส่วนนิสัยทางสิ่งแวดล้อม เป็นนิสัยที่ เกิดขึ้นภายหลังอาศัยประสบการณ์ การได้เห็น ได้ฟังบ่อย ๆ หรือการเข้าไปคลุกคลีสัมผัสกับ สิ่งนั้น เป็นประจำ (พระมหาวิรวงศ์ 2518 : 4 - 5)

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของคำว่า นิสัยข้างต้นแล้วเห็นได้ชัดเจนว่า การอ่านก็เป็น นิสัยอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่สามารถอ่านหนังสือได้ และนิสัยการอ่านนี้น่าจะมาจากสภาพแวดล้อม มากกว่าทางพันธุกรรม สรุปแล้วนิสัยในการอ่านหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความชอบอ่าน หนังสือ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน เป็นประจำจนกลายเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ

พฤติกรรมของผู้มีนิสัยในการอ่านที่คีนัน ลีดี้ (Leedy Paul D. 1956 : 13) ได้เสนอ แนวการสร้างนิสัยในการอ่านไว้เรียกว่า ดัชนีนิสัยในการอ่าน (Reading Habit Index)

ผู้ที่มีนิสัยในการอ่านที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. สัก เกด เรื่องที่อ่านทุกย่อหน้าอย่างละเอียด
2. อ่านด้วยความเร็วอย่างสม่ำเสมอโดยขึ้นอยู่กับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของการอ่านหรือเรื่องที่อ่าน

3. ขณะที่อ่าน เอาใจจดจ่อคือเรื่องที่อ่าน
4. เมื่ออ่านไปสักครู่ก็หยุดพักสายตา โดยมองดูสิ่งต่าง ๆ ที่ห่างไกลออกไป
5. เมื่อหยิบหนังสือก็ เปิด เรื่องที่ต้องการอ่าน ไม่เริ่มต้นอ่านตั้งแต่หน้าแรก

ไปจนจบ

6. อ่านข้อความและศัพท์ต่าง ๆ อย่างผิวเผิน
7. อ่านแล้วสัก เกด ท่วงทำนอง เขียน เป็นพิเศษ
8. สามารถอ่านด้วยความ เพลิดเพลิน
9. สามารถอ่านได้ครั้งละนาน ๆ โดยไม่เบื่อหน่ายหรือเหนื่อยอ่อน
10. เมื่ออ่านไปจบหนึ่งย่อหน้าสามารถจับใจความสำคัญได้และ เล่า เรื่องที่อ่านด้วยภาษาของตนเองได้

11. อ่านเรื่องต่าง ๆ ได้รวดเร็ว
12. อ่านทุกวรรคทุกตอนไม่ข้ามบรรทัด
13. ไม่เคร่งครัดต่อหลักไวยากรณ์ในขณะที่อ่าน
14. ขณะอ่านมีความรู้สึกสบายใจและไม่กังวลต่อสิ่งใด
15. เมื่ออ่านเรื่องยาว ๆ จะดูสารบัญและเค้าโครงความคิดทั้งหมดของผู้แต่งก่อน
16. จำเรื่องที่อ่านได้มากเสมอ
17. ขณะอ่านตั้งคำถามไว้ในใจด้วยและพยายามอ่านข้อความ เพื่อตอบคำถามไปพร้อมกัน
18. หลังจากอ่าน เรื่องราวมักจดสรุปไว้เสมอ
19. ถือหนังสือห่างจากตาประมาณ 15 - 20 นิ้ว
20. พบศัพท์ที่ไม่ทราบความหมายแล้ว เปิดพจนานุกรม เสมอ

ก่อน สวัสดิทามิชย์ (2511 : 159) กล่าวถึงนิสัยในการอ่านที่ดีไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. มีนิสัยช่างถาม เช่น เรื่องที่อ่านนี้เป็นจริงหรือไม่ ความคิดใหญ่ ๆ ในเรื่องนี้คืออะไร เรื่องนี้แก้ปัญหาอะไรบ้าง
2. มีนิสัยสร้างภาพพจน์ขึ้นในใจ เช่น หลับตานึกภาพที่เกิดขึ้นตามเนื้อเรื่องที่ได้อ่านมาหรือเขียนแผนภาพเพื่อประกอบการคิด
3. มีนิสัยต่อเติมในความที่บกพร่อง เช่น เรื่องที่อ่านเป็นเรื่องที่เคยผ่านมาแล้วและมีบางตอนที่ผู้แต่งกล่าวไม่ละเอียด ก็ให้เอาประสบการณ์ของตนต่อเติมเข้าไปให้สมบูรณ์
4. มีนิสัยบันทึกข้อความที่สำคัญไว้ เช่น ขีดเส้นใต้ใจความที่สำคัญทำโครงเรื่องที่ได้อ่าน และจดจำคำเหล่านี้เป็นคติ
5. มีนิสัยทดสอบคุณค่าของสิ่งที่ตนอ่าน เช่น เรื่องที่อ่านนี้ดีแค่ไหน แก้ปัญหาที่ผู้อ่านตั้งไว้หรือไม่ และข้อบกพร่องของเรื่องนี้คืออะไร

การปลูกฝังนิสัยในการอ่านให้แก่เด็ก

วัยเด็ก เป็นวัยที่สำคัญที่สุด เพราะ เป็นวัยที่กำลัง เจริญเติบโตทั้งทางด้านสมอง จิตใจ อารมณ์และร่างกาย ดังนั้นวัยนี้จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมให้มี ความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน เพื่อจะได้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและเป็นกำลังของชาติในอนาคต สำหรับการพัฒนาด้านสติปัญญา ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยส่งเสริมก็คือการส่งเสริมให้ เด็กมีนิสัยในการอ่านและรู้จัก เลือกอ่านหนังสือที่ดีที่เหมาะสมกับวัย และประสบการณ์ จะช่วยให้เด็กเกิดความ เพลิดเพลินสนุกสนานสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมได้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ช่วยให้เด็กเฉลียวฉลาดมีไหวพริบ รอบรู้ ก่อให้เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีศีลธรรมจรรยา ความประพฤติที่เหมาะสม สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองด้วยความมั่นใจ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ 2528 . 31) และเมื่อเด็กจะต้อง เจริญเติบโตท่ามกลางการ เรียนรู้ การศึกษาและวัฒนธรรมประเพณีแล้ว เด็กจะต้องมีทักษะทางภาษาที่ดี มีการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะรับและ เข้าใจความหมายหรือความคิดซึ่งสื่อสาร

ด้วยตัวอักษรจากหนังสือ เอกสารหรือสื่อในรูปแบบอื่น ๆ (Frank 1954 : 29)

ดังนั้น เด็กควรจะต้องได้รับการสนับสนุนให้สนใจหนังสือ เพื่อให้มีนิสัยในการอ่าน ตั้งแต่เล็ก เพราะนิสัยในการอ่านของเด็กจะเกิดขึ้นได้ถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยทารก จนถึงวัยเด็ก (Lamma 1980 : 285-286) และการปลูกฝังนิสัยในการอ่านของเด็กตลอดชีวิตด้วยวิธีที่ดีที่สุดก็คือการให้เด็กสนใจหนังสือและการอ่านหนังสือตั้งแต่อายุน้อยที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ (สไตเกอร์ 2526 : 113)

ความสนใจในการอ่านของเด็กเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่เด็กเคยได้รับการกระตุ้น จากกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจากสิ่งแวดล้อมภายในบ้านซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลให้เกิดทักษะและความสนใจในการอ่าน (Harris and Smith 1980 : 63) เด็กที่สนใจการอ่านก็จะกลายเป็นผู้ที่แข็งแรง เจริญภายในและจากนั้นก็จะเป็นผู้ที่มีนิสัยในการอ่าน เพราะเด็กเล็กจะไม่สนใจสิ่งอื่นนอกจากสิ่งแวดล้อมตัวเขาเท่านั้น บ้านและครอบครัวเป็นสิ่งที่เด็กนึกถึงและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก จึงเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมในการสร้างนิสัยเริ่มแรกได้ โดยเฉพาะนิสัยในการอ่าน เชื่อกันว่าบางสิ่งบางอย่างที่เด็กสามารถรับได้แต่เยาว์วัยแล้วสิ่งนั้นจะคิดเป็นนิสัยได้ ดังนั้นเด็กที่มีนิสัยในการอ่านจะต้องเจริญเติบโตท่ามกลางสังคมการอ่านหรือครอบครัวที่มีการอ่านอยู่เสมอ มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและปลูกฝังให้เด็กชายซึ่งกับหนังสืออยู่เสมอ (Frank 1954 : 36) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่สนับสนุนและเอื้อต่อการอ่านถือว่าเป็นปัจจัยอันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของเด็ก เพราะถือว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่สนับสนุนและส่งเสริมการอ่านจะเป็นเด็กที่มีความสนใจการอ่านและเป็นผู้ที่มีนิสัยในการอ่านเช่นกัน (Dallman and others 1978 : 42) ดังนั้น ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลที่สำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมให้สนับสนุนกับการอ่านและจะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านควบคู่กันไป เพื่อที่จะทำให้เด็กมีนิสัยในการอ่านและประสบความสำเร็จในการพัฒนาการอ่านของตนเองในอนาคต (Smith 1963 : 524)

ในสังคมที่เห็นคุณค่าของการรู้หนังสือ ผู้ปกครองย่อมเห็นความสำคัญของการอ่านที่มีต่อเด็ก เพราะสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กประการหนึ่งนั้นมาจากพื้นฐานทางครอบครัว มีบิดา มารดาเป็นผู้สนใจอ่านหนังสือ รักหนังสือ มีกิจกรรมการอ่านอยู่ในบ้านเสมอ เมื่อมีหนังสือที่น่าสนใจ สมาชิกในครอบครัวก็จะเป็นผู้ที่มีนิสัยในการอ่านโดยไม่รู้ตัวและสามารถเข้าใจ

สิ่งตีพิมพ์ทุกชนิดอย่างรวดเร็วกว่าผู้ที่อ่านเมื่อมีความจำเป็นต้องอ่าน (อุบล บุญชู 2524 : 1:4) สอดคล้องกับความคิดเห็นของสไตเกอร์ (2526 : 23) ที่ว่า รูปแบบการอ่านหนังสือในครอบครัว และ เจตคติที่มีต่อการ เรียนรู้จากสิ่งที่มีอยู่ในโลกรวมตัวมีส่วนช่วยวางรากฐานในการสร้างนิสัยในการอ่าน ทั้งนี้ เป็น เพราะ พ่อ แม่ และ ผู้ปกครอง เป็นทั้ง ครูคนแรก และ ครูคนสุดท้าย ที่สำคัญที่สุดของเด็ก เป็นบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดในการอบรมสั่งสอน และเป็นแบบอย่างที่ดีในการวางรากฐานของพฤติกรรม ให้แก่เด็ก ฉะนั้น การที่เด็กได้รับการวางรากฐานที่ดี เกี่ยวกับพัฒนาการทางนิสัย เมื่อโตขึ้นก็ย่อมจะเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีความประพฤติดี และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กในการ "สั่งสอน ฝึกฝน อบรม บ่มนิสัย" สุน อมรวิวัฒน์ และ ทิศนา ขัมมณี ได้จำแนกไว้ดังนี้ (สุน อมรวิวัฒน์ และ ทิศนา ขัมมณี 2527 : 36-39)

1. บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์และฝึกการปรับตัว สภาพแวดล้อมที่มีระเบียบ สะอาดและสงบ มีส่วนช่วยทำให้เราเกิดความสบายใจ เด็กก็เช่นกัน ถ้าได้เคยชินกับความสะอาดสงบและงดงามมาโดยตลอด จะทำให้เด็กเป็นคนมีระเบียบวินัยละเอียดประณีตและมีสุนทรียภาพ นอกจากนี้จะมีกิริยาสุภาพ ขุดจาไพเราะถ้าคนรอบข้างของเด็กได้แสดงกิริยาหยาบช้าและคำทอถน ก้อนหินที่ขรุขระจะกลมเกลี้ยงเมื่อถูกสายน้ำลูบไล้เป็นเวลานานฉันใด สิ่งแวดล้อมย่อมจะขัด เกลากิริยา วาจา ของเด็กที่ละน้อย และเป็นผลสำเร็จถ้า เวลานานพอ

2. บทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริง การจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่บ้านและในชุมชน ย่อมจะต้องมีการให้ เนื้อหาสาระที่เป็นหลักการ เพื่อนำไปสู่วิถีปฏิบัติ การอบรม เลี้ยงดูและการสอนที่ดีมิใช่เป็นการปล่อยปละละ เลຍให้เด็กลองผิดลองถูกและเรียนรู้ไปตามยถากรรม พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กต้องสามารถใช้เทคนิควิธีสั่งสอนเด็กให้รู้จริงและรู้แจ้ง อีกทั้งสามารถนำข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาสนทนาเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาโดยการ ใช้ปัญญา

3. บทบาทในฐานะเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กได้เลียนแบบ ในสังคมไทยนั้นยกย่องพ่อแม่ เป็นบุพชนียบุคคลของลูก ดังที่คำพังเพยของไทยได้กล่าวไว้ว่า "ลูกไม่ยอมหลนไม่ไกลคน"

พ่อแม่เป็นคนอย่างไร ลูกย่อม เป็นคล้ายอย่างนั้น การปฏิบัติตนของพ่อแม่จึงจำเป็นต้องถึงพร้อม ด้วยการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เพื่อให้เกิดความศรัทธา นิยมยกย่อง และปฏิบัติตาม พ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กที่สุด สิ่งที่เด็กเริ่มเลียนแบบคือกิริยาวาจา ต่อจากนั้นเด็กก็จะเลียนแบบ การตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ผู้ใหญ่แสดงออกมา เช่น ท่าทาง อารมณ์ รวมไปถึงวิถี ดำรงชีวิตที่มีระเบียบวินัย เรียบง่าย ผู้ใหญ่ปฏิบัติตนอย่างไร มีพฤติกรรมเป็นไปในทางใด เด็กที่อยู่ใกล้ชิดย่อมได้เรียนรู้และ เลียนแบบอย่างนั้น

4. บทบาทในฐานะ เป็นผู้ป้องกันทาง เสื่อมและ เป็นผู้ส่งเสริม ให้เด็กพัฒนาพฤติกรรม ไปในทางที่ดี วิธีการที่ผู้ใหญ่พึงปฏิบัติ เพื่อป้องกันทาง เสื่อมและส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีแก่เด็ก ดังต่อไปนี้ คือ

4.1 ผู้ใหญ่ต้องไม่แยกคนออกจากเด็ก ดังที่มักจะถูกกันว่า "โลกของผู้ใหญ่ และโลกของเด็ก" คนที่แยกกันอยู่คนละสังคมจะมีความ เข้าใจกันได้อย่างไรผู้ใหญ่จึงต้องดูแล เด็กอย่างใกล้ชิด มีความรัก เมตตา เอาใจใส่และ เหนือสิ่งอื่นใดต้องมีความ เข้าใจเด็กทั้ง ในด้านพัฒนาการ ความรู้สึกนึกคิดและปัญหาของเด็ก

4.2 ความใกล้ชิดและความ เข้าใจเด็กทำให้ผู้ใหญ่สามารถ "ป้องกัน" ได้ มากกว่าการแก้ไข ผู้ใหญ่จึงเป็นผู้ที่ "แนะทางดี ชี้ทางเสื่อม" ให้แก่เด็ก

4.3 ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสเด็กได้สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคมและฝึก ให้เด็กได้วิเคราะห์ เปรียบ เทียบผลที่เกิดขึ้นจากการประพฤติดีกับผลที่เกิดจากการประพฤดิชั่ว

5. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กที่มีแนวโน้มไปในทาง เสื่อมแล้วให้กลับตัวได้และประพฤติดี บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองนั้น จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อ ความผิดพลาดของเด็กและไม่ควรใช้วิธี "นิ้วไหนร้ายตัดนิ้วนั้น" ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายแต่เสี่ยงที่สุด ในการแก้ไขเด็กที่มีปัญหาทางศีลธรรม เพราะเด็กที่ถูกขับไล่ออกจากบ้าน ออกจากโรงเรียน และออกจากสังคม เด็กที่มีความรู้สึกว่าการรัง เกียจไม่เป็นที่ยอมรับนั้นมีโอกาสน้อย เหลือเกินที่จะ สำนึกถึงความถูกต้องดีงาม ผู้ใหญ่จึงต้องมีความ เมตตาและพยายามแก้ไขสาเหตุที่ทำให้เด็ก ประพฤติไม่ถูกต้อง เช่นกัน

จากแนวคิดเรื่องบทบาทของผู้ปกครองดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าบุคลิกภาพและพฤติกรรมโดยส่วนรวมของคนเรานั้น ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเลี้ยงดู อบรม สั่งสอน การเป็นแบบอย่างของพ่อแม่และการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็ก แม่เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้น อิทธิพลเหล่านี้ยังคงอยู่ในจิตใจสำนึกของเด็ก และส่งผลสะท้อนสู่การกระทำหรือประพฤติตามแบบที่ได้เรียนรู้มา บทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กจึงเป็นเรื่องที่จะต้องมีการกำหนดว่าควรจะให้ทำอย่างไร มีหน้าที่ในเรื่องใด ในการศึกษาบทบาทของผู้ปกครอง เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน จากบทบาททั้ง 5 สถานะนี้ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงเพื่อความเหมาะสมกับบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

1. บทบาทในฐานะการเป็นแบบอย่างที่ดี

ลักษณะทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งของเด็กคือ ชอบเลียนแบบ ดังนั้นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก เด็กนิยมชมชื่นและรักใคร่ ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอันมาก เกี่ยวกับคุณสมบัติของการเป็นนักอ่านนี้ย่อมมีบ่อเกิดมาจากการได้เห็นตัวอย่างที่ดีจากบุคคลที่แวดล้อมดังกล่าว

2. บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

สิ่งแวดล้อมที่ดีย่อม เป็นบทเรียนที่สร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่เด็กด้วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากกว่าผู้อื่น การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น จัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจของเด็ก จัดสถานที่ให้มีบรรยากาศน่าสนใจต่อการอ่าน พาเข้าไปใช้บริการของห้องสมุด เป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็กด้วย

3. บทบาทในฐานะเป็นผู้ดูแลและติดตาม

พ่อแม่ เป็นผู้มีอำนาจในการสร้างบุคลิกภาพ เจตคติและพฤติกรรมของเด็กเพราะพ่อแม่ เลี้ยงดูลูกตั้งแต่เล็ก การให้ความเอาใจใส่ดูแลสุขภาพ ตลอดจนการสนับสนุนส่งเสริมในด้านการศึกษา เป็นการสร้างความอบอุ่น ความมั่นคงและกำลังใจให้แก่เด็ก

4. บทบาทในฐานะเป็นผู้อบรมและฝึกฝน

พ่อแม่ ควรจะสั่งสอนให้เด็กได้เรียนรู้ถึงวิธีการอ่านหนังสือที่ถูกต้องและชี้ให้เด็กมองเห็นคุณประโยชน์ของการอ่านหนังสือนอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนในเรื่องอื่น ๆ การอบรมสั่งสอนอาจกระทำได้โดยการบอกกล่าว ชี้แจง แนะนำ และการอธิบายให้เด็กได้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เมื่อเด็กได้รับความรู้แล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครองยังต้องฝึกฝนให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติคนอีกด้วย เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยที่ดีต่อไป

พฤติกรรมที่แสดงออกจากเด็กคนใดคนหนึ่ง เป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิบัติบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กนั่นเอง การปลูกฝังลักษณะนิสัยในการอ่านให้กับเด็ก เกิดจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง มีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมเด็ก เพราะการเรียนรู้ของเด็กทุกคน เริ่มต้นมาจากบ้านอันเป็นสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ดังนั้น ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองที่ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทตนเองในการปลูกฝังนิสัยในการอ่านให้แก่เด็ก เด็กก็จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีนิสัยในการอ่าน อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนและสังคมส่วนรวมในที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การปลูกฝังนิสัยในการอ่านจะต้องทำตั้งแต่เด็ก ๆ และวิธีการปลูกฝังก็คือ การส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ งานวิจัยที่พอจะยืนยันได้ว่าการส่งเสริมการอ่านไม่ว่าจะทำในรูปแบบใดจะมีผลต่อการอ่านไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น งานวิจัยของ อักษร รุ่งมณี ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลเพิ่มความเข้าใจในการอ่านแลทัศนคติต่อการอ่านระหว่างการสอนอ่านแบบปกติและการสอนอ่านโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติและแบบมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อการอ่านเพิ่มขึ้น แต่กลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมการอ่านมีอัตราการเพิ่มสูงกว่า (อักษร รุ่งมณี 2524 : 92)

ส่วน ยุพา แสงทอง ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อการอ่านและพฤติกรรมการอ่านของคณงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยการให้และไม่ให้การแนะแนวการอ่านผลของการทดลองแม้จะไม่ทำให้เจตคติต่อการอ่านของกลุ่มคณงานที่ได้รับเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แต่การแนะแนวการอ่านก็ทำให้พฤติกรรมการอ่านของคณงานที่ได้รับการแนะแนวการอ่านสูงกว่าคณงานที่ไม่ได้รับการ

แนะแนวการอ่าน นอกจากนี้พฤติกรรมการอ่านของคนงานที่ได้รับการแนะแนวการอ่านยังสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญด้วย (ยุพา แสงทอง 2527 : 70)

สมาน พลวิจิต (2518 : 50-51) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย ในการส่งเสริมการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่ นักเรียน พบว่า ผู้ปกครองส่วนมากเห็นความสำคัญของการอ่านหนังสือ อยากรู้ให้เด็กรักการอ่าน ผู้ปกครองส่วนมากสนใจหาวิธีให้เด็กได้อ่านหนังสือแต่ก็ไม่ได้ใกล้ชิดกับเด็กเกี่ยวกับการอ่านมากนัก ผู้ปกครองส่งเสริมการอ่านของเด็กด้วยวิธีการชื่นชมเมื่อเห็นเด็กอ่านหนังสือ สนับสนุนให้เด็กยืมหนังสือและหาหนังสือให้อ่านมากกว่าวิธีอื่น ๆ ผู้ปกครองทุกระดับมีปัญหาในการส่งเสริมการอ่านเหมือนกัน คือ ไม่ค่อยมีเวลาอยู่กับเด็กและต้องยุ่งอยู่กับการประกอบอาชีพ

ส่วนอิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีต่อการอ่านของเด็กนั้น สัททยา ชินสมบูรณ์ ได้ศึกษากับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสายน้ำทิพย์ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สภาพครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการอ่านของนักเรียนตามตัวแปรคือ อาชีพ รายได้ การศึกษา ครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการอ่านของนักเรียน ครอบครัวจึงมีอิทธิพลและบทบาทต่อการอ่านหรือการสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก ผู้ปกครองที่มีอาชีพใช้วิชาชีพ มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้แก่เด็กของตนมากกว่าผู้ปกครองอาชีพค้าขายและรับจ้าง กิจกรรมที่ผู้ปกครองส่งเสริมให้แก่เด็กของตนมากมี 5 กิจกรรมตามลำดับคือ ให้เงินซื้อหนังสืออ่าน ซื้อหนังสือพิมพ์ให้อ่าน ให้อ่านโดยไม่กำหนดเวลาอ่านตามช่วงเวลาที่กำหนดและเล่านิทานให้ฟัง (สัททยา ชินสมบูรณ์ 2527 : 76-88)

วิศิษฐ์ อ่อนมิตร (2525 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัวกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สอง พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีเชื้อชาติจีนมีคะแนนเฉลี่ยสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่บิดามารดามีเชื้อชาติไทย และสภาพแวดล้อมทางครอบครัวมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชุชม และสุภาพร ลอยด์ ได้ทำการศึกษากการส่งเสริมในครอบครัวกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง

"การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย" โดยศึกษาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดในรัศมี 80 กิโลเมตรจากกรุงเทพฯ จำนวน 1,600 คน และผู้ปกครองของนักเรียนทุกคนอีก 1,600 คน การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ว่า การส่งเสริมและควบคุมการรับสื่อของผู้ปกครองทั้งในอดีตและปัจจุบันจะเกี่ยวข้องกับนิสัยในการอ่านสิ่งตีพิมพ์ของนักเรียนวัยรุนมากน้อยเพียงใดจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนวัยรุนไทยอ่านสิ่งตีพิมพ์มากขึ้นกว่าก่อน ส่วนการส่งเสริมในอดีตและการควบคุมเด็กเกี่ยวกับสื่อมวลชนในปัจจุบันของผู้ปกครองเกี่ยวข้องกับนิสัยในการอ่านของเด็กโดยเฉพาะความชอบอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ของเด็ก ถ้าผู้ปกครองส่งเสริมให้เด็กได้ใช้สิ่งตีพิมพ์เมื่ออายุยังน้อยในปริมาณมากเท่าใด เมื่อเติบโตขึ้นเด็กจะอ่านสิ่งตีพิมพ์มากขึ้นและชอบอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์มาก ผลเช่นนี้พบอย่างเด่นชัดในกลุ่มนักเรียนชายและกลุ่มนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะสูง นิสัยการใช้สื่อของบุคคลมีความต่อเนื่องตั้งแต่เด็กจนเป็นวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ ครอบครัวสามารถส่งเสริมการอ่านของเด็กได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้เด็กมีนิสัยการอ่านที่ดีได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชุชม และสุภาพร ลอยด์ 2529 : 68-71)

งานวิจัยต่างประเทศ

นโปลี (Napoli 1968 : 552-557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับความสามารถในการอ่านของเด็ก โดยศึกษาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน ในจำนวนนี้ 20 คน เป็นคนที่มีความสามารถในการอ่านดี ส่วนอีก 20 คน มีความสามารถอยู่ในระดับต่ำกว่า การวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งเด็กและผู้ปกครองจากการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางบ้านระหว่างเด็กทั้งสองกลุ่ม โดยเฉพาะเด็กกลุ่มที่อ่านได้เก่งมีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการอ่านมากกว่าเด็กกลุ่มที่อ่านไม่เก่ง

ในประเทศบราซิล ศูนย์วิจัยทางสังคมศาสตร์แห่งลาตินอเมริกาได้สำรวจทางด้านสังคมวิทยาเกี่ยวกับการสร้างนิสัยในการอ่าน ซึ่งเป็นการศึกษาอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อการอ่าน โดยสำรวจจากครอบครัวที่มีฐานะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน มีขนาดครอบครัวและจำนวนสมาชิกต่างกัน พบว่า มีองค์ประกอบหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อนิสัยในการอ่าน เช่น การมีที่ส่วนตัวสำหรับอ่านหนังสือ การซื้อหนังสือของผู้ใหญ่ในบ้านและการมีผู้ใหญ่อย่างน้อยหนึ่งคนในบ้านหรือผู้ที่มาเยี่ยมครอบครัวเป็นประจำที่ชอบอ่านหนังสือ (สไตเกอร์ 2526 : 97-98)

ธอมป์สัน (Thomson 1981 : 1079-A-1080-A) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ปกครอง ในการพัฒนาการอ่านของเด็กตามการรับรู้และความต้องการของผู้ปกครอง โดยศึกษาจาก ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาล นักเรียนเกรด 1 เกรด 2 และ เกรด 3 จำนวน 192 คน จากการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองต่างรับรู้ว่าคุณเองมีส่วนที่จะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาการอ่านยิ่งขึ้น ผู้ปกครองส่วนมากจะปฏิบัติตนโดยการฟัง เด็กอ่านมากกว่าที่จะอ่านออกเสียงให้เด็กฟัง ทั้ง ๆ ที่ การอ่านออกเสียงให้เด็กฟังนั้น เป็นวิธีการที่สำคัญในการพัฒนาการอ่านของเด็ก ผู้ปกครองเชื่อว่า คนเองมีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็ก แต่ก็ยังเชื่อว่าอิทธิพลน้อยกว่าทางโรงเรียนโดยเฉพาะครู ผู้สอน นอกจากนี้ผู้ปกครองมีความต้องการข่าวสารข้อมูลที่จะช่วยในการพัฒนาการอ่านของเด็ก เพื่อที่จะได้พัฒนาการอ่านของเด็กได้ดียิ่งขึ้น

ส่วน เบลน (Blain 1983 : 125-A) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเด็กที่มีประสพ การณ์ในการอ่านและไม่มีประสพการณ์ในการอ่านของเด็กวัยก่อนเรียน โดยศึกษา เปรียบเทียบจาก อายุ ภูมิหลัง ความสามารถในการอ่าน ความแตกต่างของปัญหาที่เกี่ยวกับความสามารถในการ อ่านและการวิเคราะห์คำศัพท์ ความแตกต่างในด้านการพัฒนาคำศัพท์ของ เด็กและศึกษามบทบาทของ ผู้ปกครองว่ามีการจัดสภาพแวดล้อมในบ้าน เพื่อเตรียมความพร้อมในการอ่านมากน้อย เพียงใด อะไร คือสาเหตุที่ทำให้เด็กสามารถอ่านได้ก่อนวัยเรียน ผู้วิจัยได้จำแนกเด็กออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ มีประสพการณ์ในการอ่านและไม่มีประสพการณ์ในการอ่านโดยใช้แบบทดสอบและประเมินผลเด็กได้ กลุ่มละ 10 คน แล้วจึงสัมภาษณ์ผู้ปกครองและครูผู้สอนนักเรียนทั้งสองกลุ่ม จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า เด็กที่มีประสพการณ์ในการอ่านจะมีความสนใจในเรื่องราวที่มีสาระยุ่งยาก ให้ความสนใจ ข้อมูลข่าวสาร ชอบอ่านหนังสือที่ให้ข้อเท็จจริง พจนานุกรม สารานุกรม เด็กกลุ่มนี้จะมี ความจำดีเลิศเป็นเด็กที่สมบูรณ์ทุกด้านไม่เคยประสพความล้มเหลวในชีวิตมาก่อน มีความร่าเริงและ ปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่ไม่มีประสพการณ์ในการอ่าน นอกจากนี้ยังทำแบบทดสอบความสามารถใน การอ่าน การวิเคราะห์คำศัพท์ได้ในระดับคะแนนที่ดีกว่าเด็กที่ไม่มีประสพการณ์ในการอ่านมาก่อน ผู้ปกครองของเด็กทั้ง 2 กลุ่มมีสถานภาพทางการศึกษาที่ดี มีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านไม่ แตกต่างกันในบทบาทที่เกี่ยวกับการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง พาไปห้องสมุด ให้ดูรายการโทรทัศน์ การศึกษา แต่มีความแตกต่างในบทบาทที่เกี่ยวกับ การพูดคุย อภิปราย สอถาม เรื่องที่อ่านจาก หนังสือให้เด็กฟัง โดยที่ผู้ปกครองกลุ่มที่เด็กมีประสพการณ์ในการอ่านมีความดีในการปฏิบัติมากกว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ไม่เคยมีประสพการณ์ในการอ่านมาก่อน

ลี (Lee 1985 : 2051-A) ได้ศึกษาองค์ประกอบบางประการของสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่สนับสนุนให้เด็กในวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน โดยศึกษาจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงกว่าระดับคะแนนเฉลี่ยกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ยกลุ่มละ 27 คน รวม 54 คน และศึกษาจากผู้ปกครองของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับโครงสร้างทางภาษามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มสูงรายงานว่า ได้อ่านหนังสือให้บุตรหลานฟัง และได้จัดหาหนังสือ หรือวัสดุการอ่านอื่น ๆ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมทางการศึกษา กิจกรรมทางภาษาให้แก่เด็ก ผู้ปกครองกลุ่มนี้ยังชอบที่จะพูดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้จัด ทั้งยังอ่านหนังสือในเวลาว่างและดูโทรทัศน์ไม่มากนัก ซึ่งบทบาทเหล่านี้ของผู้ปกครองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงกว่าระดับคะแนนเฉลี่ยได้ปฏิบัติมากกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย

นิวแมน (Neuman 1986 : 338-339) ได้ศึกษาสิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่มีผลโดยตรงกับการใช้เวลาว่างในการอ่านของเด็กนักเรียน เกรด 5 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียนเกรด 5 จำนวน 254 คน และผู้ปกครองจำนวน 84 คน จากการศึกษาพบว่า เด็กนักเรียนเกรด 5 มีการอ่านหนังสือในเวลาว่างโดยเฉลี่ย 2.33 เล่มต่อเดือน เด็กผู้หญิงจะอ่านมากกว่าเด็กชาย การใช้เวลาว่างในการอ่านแต่ละครั้งนั้นโดยเฉลี่ย 15 นาทีต่อวัน มักจะใช้เวลาก่อนนอนและช่วงเวลาที่พักผ่อนของครอบครัว เป็นช่วง เวลาว่างในการอ่านหนังสือมากที่สุด และพบว่าเด็กส่วนหนึ่งใช้เวลาในการดูโทรทัศน์โดยเฉลี่ยวันละ 3.63 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างมากกว่าการอ่านหนังสือและส่วนมากจะมาจากครอบครัวที่มีรายได้และระดับการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า บทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนการอ่านนั้นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือของเด็ก